

HIMLERA SVĒTAIS GRĀLS

Viena no SS reihsfirera Heinriha Himlera lielākajam apsēstībām bija okultisms. Viņš radīja pats savu pseidoreliģiju, plānoja grandiozu SS ordeņa pili un pa visu pasauli dzina pēdas mistiskām relikvijām.

TEKSTS: ROBERT WALSH

Filmās par arheologu Indiana Džonsu «Zudušā šķirsta meklētāji» un «Pēdējais krusta karš» sliektie zēni ir Hitlera rokaspuiši, kuri kļūst pa visu pasauli, dzenot pēdas vēsturiskām un reliģiskām relikvijām. Tās viņiem vajadzīgas, jo, raugi, nacistu augstākie vadoņi ir lieli okultisma cienītāji un tic, ka relikvijas ļaus viņiem pārņemt varu pār visu pasauli. Protams, tas ir pārspilējums, taču gluži no gaisa grābta šā sīzeta līnija nav. Arī reālajā dzīvē daudzi vadošie nacisti bija okultisma apsēsti un patiešām sūtīja arheoloģiskas ekspedīcijas uz dažādām valstīm, meklējot dažādus dārgumus, tostarp arī Svēto Grālu. Turklāt nacistu ideoloģija un simboli bija lielā mērā patapināti no pirmskristietības laikmeta, kas nav nejaušība – SS reihsfirers Heinrihs Himlers kristietību nevarēja ciest.

Jau no zēna gadiem Himleru valdzināja senie ticējumi, teikas un leģendas. Arī par karali Artūru un viņa Apaļā galda bruņiniekiem, kuri meklēja Svēto Grālu. Ir zināms, ka Himleram bijuši sakari ar Tules biedrību, vācu nacionālistiski okultu grupu. 2016. gada martā tika atrasta SS vadoņa grāmatu kolekcija par okultām praksēm un burvestībām, kas ilgus gadus aizmirsta glabājās Čehijas Nacionālās bibliotēkas krātuvē Prāgā. Kolekcijā ir 13 000 sējumu, un to izpēte prasīs daudz laika. Himlera interese par raganu burvestībām varēja būt tikpat ideoloģiska, cik personiska, jo viens no viņa senčiem par to it kā esot sadedzināts uz sārta.

Vairāk mums ir zināms par Ādolfu Hitlera interesi par senskandināvu mitoloģiju, pseidozinātni un ideālajiem āriešiem. Varētu domāt, ka abiem nacistu līderiem šajā ziņā bija daudz kopīga, taču patiesībā firers ne tuvu nebija ar šīm lietām tā apsēsts kā Himlers. SS šefam tā kļuva par istu

apmātību, un viņa uzskati bija tik īpatnēji, ka reiz pat Hitlerš tos nosauca par «nejēdzīgiem». Himlers bija pārliecināts, ka ir cēlies no karaļa Heinriha I, vācu monarha ar iesauku Putnuķērājs. Tādēļ viņa mitekļis bija dekorēts par godu «sencim», ar kuru saimnieks stājies regulāros kontaktos, izmantojot mediju starpniecību.

«Dvēseles un asins aristokrātija»

Himlers centās radīt kristietībai pretstāvošu nacistu reliģijas paveidu, kas būtu balstīts uz pagānisko senskandināvu, teitoņu un āriešu idejām, sajaucot tās ar nacisma ideoloģiju. Pēc viņa domām, kristietība uzplauka, tikai pateicoties simbolu un ideju zagšanai no senākām ticējumu sistēmām. Jaunajai reliģijai vajadzēja savu garīgo centru, līdzīgi Vatikānam vai Mekai. Šim nolūkam Himlers izraudzījās Vēvelsburgas pili Vestfālē kā «pasaules viduspunktu». Saskaņā ar viņa iecerēm Vēvelsburga būtu tikai neliela daļa viņa jaunajai kvazireliģijai veltīta kompleksa. Pilij vajadzēja kļūt ne tikai par nacisma garīgo centru, bet arī «dvēseles un asins aristokrātijas» pievilksnās punktu. Himlera skatījumā šai vietai bija jāreprezentē jaunās ticības sākums, atgūstot kristietības nozagtās idejas un simbolus.

Īpaši uzticību izpelnījušies biedri no paša Himlera rokām pili saņēma Mirongalvas

gredzena. Himlers izdeva pavēli, ka mirušajiem, atvaļinātajiem vai atlaistajiem SS biedriem piederējušie gredzeni tiek nodoti Vēvelsburgā īpaši izbūvētā glabātuvē, ko dēvēja par *der Gruft* (kapenēm) vai iesvētīšanas zāli. Kas notika ar aptuveni 11 500 gredzeniem, nav droši noskaidrots. Ja arī tie tika nodoti Vēvelsburgā, tad pazuda, pirms ASV spēki 1945. gada aprīlī pili ieņēma. Pēc vienām ziņām kaste ar gredzeniem tika aizvesta, noslēpta kādā vietējā alā, bet ieeja tajā aizbērtā.

Himlera rokās bija vispārējā Vēvelsburgas projekta vadība, taču viņš lielā mērā iespaidojās no diviem vīriem – Karla Marijas Vilīgūta un Oto Rāna. Kā vadošais Grāla mītu eksperts Rāns pirms kara sākšanās apceļoja pasauli, vadot daudzas ekspedīcijas. Taču viņš nebija pronacistiski noskaņots un SS iestājās tikai tādēļ, lai pielabinātos Himleram. Rāns vēlāk mēģināja taisnoties, sakot: «Cilvēkam ir jād. Ko tad man vajadzēja iesākt? Atteikt Himleram?»

Lai kā arī būtu, Rāns drīz vien tik un tā iemantoja Himlera nelabvēlību. Būdam atklāti homoseksuāls, saejoties ar pazīstamiem antinacistiem un tā arī neatradis Grālu, viņš kļuva aizvien neapmierinātāks un vilās gan Himlerā, gan nacionālsociālistiskajā partijā. Apmierināts par abu sadarbību nebija arī Himlers un 1938. gadā padzina Rānu no Vēvelsburgas, pazeminot par uzraugu Dahavas koncentrācijas nometnē. 1939. gadā Rāns pameta dienestu un mēģināja aizbēgt, taču mira mīklainos apstākļos Austrijas Tirolē. Pastāv versija, ka viņa nāvē vainojami gestapo aģenti, kuriem bija uzdots sodīt Rānu par nodevību. Iespējams, ka tā arī bija, taču nevar arī izslēgt pašnāvību, jo Rāns bija ieslidzis galējā depresijā. Oficiāli viņa nāve tika atzīta par pašnāvību. Ja Rāns bija salīdzinoši vienkārša personība, tad Vilīgūts bija

«DAUDZI VADOŠIE NACISTI BĪJA OKULTISMA IDEJU APSĒISTI UN SŪTĪJA ARHEOLOĢISKAS EKSPEDĪCIJAS UZ DAŽĀDĀM VALSTĪM, LAI MEKLĒTU RELIKVIJAS.»

HIMLERA SVĒTAIS GRĀLS

*SS reihsfirers Heinrihs
Himlers bija apsēsts
ar okultismu*

daudz īpatnējāks cilvēks. Viņš bija tikpat apsēsts ar mītiem un leģendām kā Himlers, turklāt abus vienoja vēl viena divainība. Ja Himlers ticēja, ka ir Heinriha Putnuķērāja pēctecis, tad Vilīgūts savu izcelsmi atvasināja no senģermāņu dieva Votāna. Viņa personiskajā lietā bija vardarbības gadījumi un psihiskās veselības problēmas, kuru dēļ Vilīgūts reiz pat tika ievietots psihiatriskajā slimnīcā. Tas gan Himleram netraucēja šim vīram piešķirt SS brīgādefirera pakāpi. Vilīgūts bija arī Mirongalvas gredzena dizaina autors.

Vilīgūta ietekme bija tik liela, ka viņa biogrāfijas pētnieki Hanss-Jurgens Lange un Rūdolfs Munds viņu nodēvēja par «Himlera Rasputinu», velkot paralēles ar ciešo tvērienu, kādā Rasputins turēja krievu cara ģimenes locekļus. Neatkarīgi no labajām attiecībām ar Himleru ar laiku arī Vilīgūts krita nežēlastībā. Viņš nebija ierēdzēts Vēvelsburgas kolēģu vidū, un 1938. gadā viens no augstākajiem SS virsniekiem Karls Vols izvilka gaismā informāciju par viņa viesošanās psihiatriskajā slimnīcā. Kļuvis par apgrūtinājumu, Vilīgūts 1939. gada 28. augustā tika atvaļināts (oficiāli vecuma un sliktas veselības dēļ) – dažas dienas pirms Otrā pasaules kara sākuma. Vilīgūts esot bijis pirmais, kurš ieteicis Himleram izvēlēties Vēvelsburgu, taču šīs vietas attīstīšana turpinājās bez viņa.

Pati pils ir trijstūra formas, kas atgādina šķēpa uzgali, vērstu ziemeļu virzienā – uz reģioniem, kur dzīvoja pagāniskās seno skandināvu un ģermāņu ciltis. Himlera acīs formai bija nozīme, jo nacisti dievināja visu veidu kara lietu attēlus. Ja Vēvelsburga būtu pabeigta, viss komplekss atgādinātu lielu šķēpu ar pili kā tā uzgali.

Arī apkārtnē Himleram bija nozīmīga, jo īpaši atrodoties Vilīgūta ietekmē. Vēvelsburga atrodas netālu no vietas, kur ģermāņu ciltis Teitoburgas meža kaujā pilnībā iznīcināja trīs romiešu leģionus. Pēc šīs kaujas minēto leģionu numuri tika dzēsti no Romas armijas sarakstiem uz visiem laikiem. Precīza kaujas vieta tomēr tā arī nav pilnīgi droši noteikta vēl šobaltdien. Pēc citas teikas Vēvelsburga atrodas arī netālu no Bērza kaujas vietas, kur lielu karaspēku no austrumiem sakāvusi rietumu armija – tā bija piemērota paralēle nacistu iebrukumam Padomju Savienībā.

Ja pils projekts būtu ticis pabeigts, tuvākie ciemati būtu nojaukti un to iedzīvotāji pārvietoti. Viņu māju vietā tiktu uzbūvētas SS kazarmas, villu komplekss augstākajiem virsniekiem, strādnieku un zinātnieku dzīvojamais rajons, kā arī iekārtoti lauki pārtikas ražošanai.

Komplekss aizvien atgādinātu šķēpa galu, ko ieskautu ēkas un lieli mākslīgi ezeri. Tur atrastos pat sava lidosta, no kuras labākie zinātnieki un augstākie virsnieki lidotu uz pētniecības vietām un konferencēm.

Ikkatra pils daļa atspoguļoja Himlera apmātību ar okulto simbolismu. Daudzas telpas bija nosauktas tādu mitoloģisku tēlu vārdā kā karalis

«JA HIMLERS TICĒJA, KA IR HEINRIHA
PUTNUĶĒRĀJA PĒCTECIS, VILIGŪTS
SAVU IZCELSMI ATVASINĀJA NO
SENGĒRMĀŅU DIEVA VOTĀNA.»

Himlers dažas kristiešu lūgšanu vietas izmantoja citiem mērķiem. Attēlā viņš pamet Kvedlinburgas abatiju, ko pārvērtā par svētnīcu Heinriham I

VĒVELSBURGA NACISTU PASAULES CENTRS

HIMLERA IEDOMĀS VĒVELSBURGAJ VAJADZĒJA KĻŪT PAR VINA JAUNĀS RELIĢIJAS CENTRU.
TAČU ŠIEM SAPNĪEM NEBIJA ĻEMTS PIEPILDĪTIES.

Vēvelsburgā nocietinājumi atradās kopš IX gadsimta. Pils tikusi atkārtoti nopostīta karu un zemnieku dumpju laikā un uzcelta no jauna – turklāt Trīsdesmit gadu kara laikā vairākkārt. Pašreizējo šķēpa smailes formu tā ieguva 1603. gadā, pēc tam pamazām brūkot un atstātai novārtā līdz restaurācijai 1924. gadā. Himlers to iznomāja no vietējās varas par simbolisku maksu – vienu reihsmarku gadā.

Sākotnēji paredzēta kā SS virsnieku ideoloģiskās audzināšanas vieta, Vēvelsburga aizvien vairāk tika izmantota okultismam. Finansējums bija

lekns – budžetam bija paredzēti 250 miljoni reihsmarku. Kopš 1934. gada pils pārbūves darbus veica brīvprātīgie, bet 1941. gadā darbaspēku sāka piegādāt Nīderhāgenas koncentrācijas nometne. Vēvelsburga ietinās aizvien lielākā slepenības plīvurā – kopš 1939. gada Himlers stingri aizliedza publicēt jebkādu informāciju par pili.

Beigas pienāca 1945. gada 3. aprīlī, ierodoties amerikāņu karavīriem. SS vienība šturmbanfīrera Heinca Mahera (vēlāk viņu notvēra kopā ar Himleru) vadībā mēģināja sagraut pili. Taču Mahers, kura rīcībā bija nožēlojami maz sprāgstvielu un

tikai 15 vīru, spēja izraisīt vien ugunsgrēku. Pils komandants, obergruppenfīrers Zīgfrīds Tauberts bija aizbēdzis jau 30. martā. Pēc vietējo iedzīvotāju stāstītā, pamestā pils tikusi izlaupīta.

Mūsdienās tā ir viens no populārākajiem Vācijas muzejiem. 1948.–1949. gadā no jauna restaurētā SS pils 1982. gadā kļuva par SS muzeja daļu «Vēvelsburga 1933.–1945. g.: Kulta un terora valsts». 2010. gadā tika atvērts Vēvelsburgas memoriālais muzejs. Par spīti bažām, ka pils varētu kļūt par mūsdienu neonacistu svētvietu, viņi to apciemo reti.

Vēvelsburgas kapenes – vieta, kur agrāk notikuši SS rituāli

SS ģenerāļu sanāksmju telpā izcelas Melnās saules motīvs

Vēvelsburgas «SS ordeņa pils» bija veidota kā Heinriha Himlera «SS Mīroņgalvas ordeņa» mājvieta

«VĒVELSBURGA IETINĀS AIZVIEN LIELĀKĀ SLEPENĪBAS PLĪVURĀ – KOPŠ 1939. GADA HIMLERS STINGRI AIZLIEDZA PUBLICĒT JEBKĀDU INFORMĀCIJU PAR PILI.»

Artūrs un Heinrihs Putnuķērājs. Viens pils elements – Ziemeļu tornis – jo īpaši demonstrēja nodošanos Himlera jaunajai ticībai. Tajā izveidotās īpašās kapenēs vajadzēja glabāties 12 visaugstāko SS virsnieku pelniem, apstiprinot Himlera pārliecību, ka viņi ir pēdējo dienu Apaļā galda bruņinieki.

Kapenes izskatījās (un joprojām izskatās) īpaši draudīgi. Griestus rotā vāji apgaismota liela svastika. 12 pjedestāli joprojām gaida Himlera visaugstāko «bruņinieku» urnas. Uz grīdas esošajā apaļajā caurumā bija paredzēta mūžīgā uguns viņu piemiņai. Ko par to visu domāja Hitlers? Neko labu – kā liecība par firera nicīgo attieksmi pret Himlera apsēstībām kalpo fakts, ka viņš ne reizi tā arī neapciemoja Vēvelsburgu.

Cita telpa kļuva par «augstāko karavadoņu zāli», sapulču vietu Himleram un viņa augstākajiem virsniekiem. To reti kad izmantoja, lai gan svarīga tikšanās notika laikā starp 1941. gada 12. un 15. jūniju, lai plānotu SS dalību iebrukumā Padomju Savienībā, tostarp bēdīgi slavenās *Einsatzgruppen* (īpašu uzdevumu vienības), kas noslepkavoja simtiem tūkstošu ebreju, čigānu un komunistiskās partijas darbinieku, sekojot pa pēdām uzbrūkošajam vērmahtam. Zālē uz grīdas dominē liela mozaīka, kas attēlo «melno sauli» – tikai SS raksturīgu okulto simbolu, kas tomēr, domājams, ir atvasināts no agrīnākas mitoloģijas. Sadalot Vēvelsburgas «melnās saules» līnijas, var iegūt kā trīs kāškrustus, tā divpadsmit apgrieztas rūnu zīmes «Sig».

Daudzas telpas bija apdarinātas ar ozolkoka paneliem, jo šis koks ir īpaši svarīgs senskandināvu mitoloģijā. Istabas bija rotātas ar mākslas darbiem un skulptūrām, kas simbolizēja nacisma idejas. Tāpat pili greznoja nacistu arheoloģiskās ekspedīcijās iegūtās vēsturiskās un aizvēsturiskās relikvijas. Pat galda piederumi bija klāti ar dažādām rūnām un okultiem simboliem. Kopš 1935. gada Vēvelsburgā izvietojās Ānenerbe

**«HIMLERA IZTĒLĒ PILIŅ BIJA JĀKLŪST
TIKAI DAĻAI NO KAUT KĀ DAUDZ LIELĀKA.
JA PROJEKTS BŪTU PABEIGTS, TUVĀKIE
CIEMATI BŪTU TIKUŠI NOJAUKTI UN TO
IEDZĪVOTĀJI PĀRVIETOTI.»**

(saīsinājums Senču mantojuma izpētes un mācīšanas biedrībai). Izveidota, lai sistematizētu un pētītu nacisma arheoloģiskos, kultūrālos un vēsturiskos aspektus, tā īpašu akcentu lika uz mītiem, leģendām un folkloru, ja tie varēja tikt ticami ieviti Himlera SS «kultūrā». Ānenerbes dibinātāji popularizēja dažādas, maigi izsakoties, interesantas teorijas. Hermanis Virts bija holandiešu vēsturnieks, pārņemts ar Atlantīdas teoriju (1938. gadā viņš Himleram apgalvoja, ka esot to atradis), kamēr biedrību vadīja augsta ranga nacistu partijas biedrs Rihards Valters Darē. Ānenerbes ekspedīcijas pirms kara pabija Tibetā, Karēlijā, Itālijā, Zviedrijā, Jaunšvābijā, Eirāzijas rietumos un apbraukāja visu Vāciju. Arī pēc kara sākšanās ekspedīcijas vēl apmeklēja Poliju, Ukrainu, Krimu un Franciju. Beigu beigās kā Virts, tā Darē krita nežēlastībā. Darē bija spiests atkāpties no Ānenerbes vadības 1938. gadā iekšējas sāncensības dēļ, bet Virts tika pakāpeniski nobidīts malā jau no 1937. gada, līdz pameta biedrību 1939. gadā. Viņu vietas ieņēma Himleram iztapīgāki ļaudis un beigās Himlers pats. Abiem bija SS virsnieku pakāpes, taču Virts nekad nebija bijis īpaši pārliecināts nacists. Savukārt Darē bija viens no Himlera augstākā līmeņa vadītājiem.

Cita mazāk zināma izpētes un iegādes vienība bija *Sonderkommando H* (burts no vācu val. *Hexe* – ragana). Šo vienību dibināja 1935. gadā līdztekus

Ānenerbei, tomēr maz kas ir zināms ārpus tās primārās funkcijas – ar raganu burvestībām, okultismu un pūšļošanu saistītu tekstu iegādi. Visus šos tekstus bija paredzēts pētīt un uzglabāt Vēvelsburgā.

Tā kā Hitlera mērķis bija «tūkstoš gadu reiha» uzcelšana, Himlers iedomājās, ka viņa reliģija dzīvos vēl ilgi pēc paša nāves. Beigās abi piedzīvoja vilšanos. Pēc sakāves pie Staļingradas nacisti pārgāja aizsardzības pozīcijās, un projekts lielā mērā tika pamests novārtā. Pēc Hitlera pavēles resursi un finansējums tika pārvirzīti ieroču ražošanai un citiem kara vajadzībām noderīgākiem projektiem.

Netālā Niderhāgenas koncentrācijas nometne, kas tika izveidota 1941. gadā, lai apgādātu Vēvelsburgu ar vergu darbaspēku, tika aizvērta 1943. gadā. Tā bija nacistiskās Vācijas vismazākā koncentrācijas nometne ar 3900 ieslodzītajiem. Tomēr arī tur 1285 iemītnieki nomira no slimībām, pārstrādāšanās un nepietiekama uztura, bet gestapo izpildīja nāvēssodu vēl 56.

Kara beigās Himlers tika notverts un atmaskots, lai gan mēģināja uzdoties par lauka policijas seržantu Heinrihu Hicingeru. Nevēloties stāties tiesas priekšā, Himlers 1945. gada 23. maijā norīja ciankālija kapsulu. Pašās kara beigās nacistu reliģijas arhitekts bija nodevis savu fireru, mēģinot slepeni panākt pamieru ar sabiedrotājiem. Hitlera pēctecis lieladmirālis Karls Dēnics atcēla Himleru no visiem ieņemtajiem amatiem 1945. gada 6. maijā, divas dienas pirms sabiedroto uzvaras Eiropā.

Tā bija rūgta likteņa ironija, ka Himleram, galvenajam holokausta plānotājam, tika uzticēts celt nacionālsociālisma jauno Jeruzalemi. Taču ir vēl viena, tikai nedaudz mazāk rūgta ironija. Neņemot vērā Himlera apsēstību ar misticismu, mītiem, zīmēm un okultismu, uz vērmahta karavīru jostu sprādzēm tik un tā bija lasāms uzraksts *Gott mit uns* (Dievs ar mums).

Mirongalvas gredzens

Mirongalvas gredzenu jeb SS Goda gredzenu pasniedza pats Himlers īpašu labvēlību ieguvušajiem SS locekļiem ceremoniju laikā Vēvelsburgā. Gredzenu rotā mirongalva un dažas rūnu zīmes, bet iekšpusē iegravēts nēsātāja SS biedra numurs.

Augšā: Himlers izdrija pašnāvību, atrodoties britu apcietinājumā 1945. gada 23. maijā

Alamy, Thinkstock, TopFoto